

Briselē, 2025. gada 2. oktobrī
(OR. en)

13386/25

SOC 632
ANTIDISCRIM 88
FREMP 255

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Iepr. dok. Nr.:	12742/25
Temats:	Projekts – Padomes secinājumi par to, kā veicināt personu ar invaliditāti sociālo iekļaušanu, veicinot neatkarīgu dzīvi – <i>apstiprināšana</i>

1. Prezidentvalsts ir sagatavojusi projektu Padomes secinājumiem par to, kā veicināt personu ar invaliditāti sociālo iekļaušanu, veicinot neatkarīgu dzīvi.
2. Sociālu jautājumu darba grupa šos secinājumus izskatīja 2025. gada 14. jūlijā un 10. septembrī.
3. Par šīs piezīmes pielikumā izklāstīto teksta projektu ¹ ir panākta principiāla vienošanās.
4. Pastāvīgo pārstāvju komiteja tiek aicināta nosūtīt šīs piezīmes pielikumā pievienoto secinājumu projektu *EPSCO* padomei apstiprināšanai tās 2025. gada 17. oktobra sanāksmē.

¹ Tekstā ir izdarītas nelielas tehniskas izmaiņas.

**Personu ar invaliditāti sociālā iekļaušana,
veicinot neatkarīgu dzīvi**

Padomes secinājumu projekts

ATZĪMĒJOT, KA:

1. Eiropas Savienība ir dibināta, pamatojoties uz tādām vērtībām kā cilvēka cieņa, brīvība, vienlīdzība un cilvēktiesību ievērošana, un tā ir apņēmusies apkarot diskrimināciju, tostarp diskrimināciju invaliditātes dēļ, kā tas noteikts Līgumā par Eiropas Savienību, Līgumā par Eiropas Savienības darbību un Eiropas Savienības Pamattiesību hartā.
2. Eiropas Savienības Padome 2021. gadā atzinīgi novērtēja un apstiprināja Personu ar invaliditāti tiesību stratēģiju 2021.–2030. gadam (“ES stratēģija invaliditātes jomā”) ². Stratēģija atbalsta to, ka tiek īstenota Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām (*UNCRPD*), ko Savienība ir noslēgusi un visas dalībvalstis ir ratificējušas, kā arī Eiropas sociālo tiesību pīlārs, jo īpaši tā 17. princips, kurā uzsvērts, cik svarīga ir personu ar invaliditāti sociālā iekļaušana un vienlīdzīgas iespējas.
3. ES stratēģijā invaliditātes jomā ir sacīts, ka dalībvalstīm un visām ES iestādēm un aģentūrām būtu jāizmanto mērķtiecīga rīcība un integrēta pieeja, lai tad, kad tās izstrādā, īsteno un pārrauga politiku, tiesību aktus un finansēšanas programmas, tiktu ņemtas vērā personu ar invaliditāti vajadzības. Stratēģija sekmē arī starpnozarju pieeju.

² 9749/1/21 REV1.

4. Tiesības uz neatkarīgu dzīvi ir nostiprinātas *UNCRPD* 19. pantā, kas uzliek konvencijas dalībvalstīm pienākumu veikt efektīvus pasākumus, lai personām ar invaliditāti atvieglotu tiesību uz neatkarīgu dzīvi pilnīgu izmantošanu un viņu pilnīgu iekļaušanu un līdzdalību sabiedrībā. Komisijas paziņojumā – “Norādījumi par personu ar invaliditāti neatkarīgu dzīvi un iekļaušanu sabiedrībā ES finansējuma kontekstā” (“Komisijas norādījumi par neatkarīgu dzīvi”) ir sniegti praktiski ieteikumi dalībvalstīm par ES finansējuma izmantošanu, lai atbalstītu investīcijas un strukturālās reformas nolūkā veicināt personu ar invaliditāti neatkarīgu dzīvi un atbalstīt valstu un reģionālos centienus īstenot *UNCRPD*.
5. Saskaņā ar 2020. gada pētījumu tiek lēsts, ka Eiropas Savienībā vairāk nekā miljons personu ar invaliditāti, kas jaunākas par 65 gadiem, un vairāk nekā divi miljoni personu ar invaliditāti, kas vecākas par 65 gadiem, dzīvoja iestādēs ³⁴. Neraugoties uz panākto progresu, dalībvalstis neatkarīgas dzīves apstākļu radīšanā ir dažādos posmos. Tā rezultātā daudzas personas ar invaliditāti joprojām saskaras ar šķēršļiem, lai pilnībā izmantotu savas tiesības izvēlēties un kontrolēt lēmumus par savu dzīvi, tostarp par to, kur, kā un ar ko viņas dzīvo. Tāpēc gan ES, gan valsts līmenī ir nepieciešami turpmāki centieni, lai nodrošinātu, ka personas ar invaliditāti vienlīdzīgi ar citiem var pilnībā izmantot savas tiesības dzīvot sabiedrībā.

³ Eiropas Komisija: Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāts un Grammenos, S., *COVID-19 and persons with disabilities – Statistics on health, care, isolation and networking*.

⁴ Pētījums liecina, ka bērnu, pieaugušo un vecāka gadagājuma cilvēku ar invaliditāti skaits aprūpes iestādēs pēdējos gados ir turpinājis pieaugt, *Eurofound (2024), “Virzība uz neatkarīgu dzīvi un sociālo iekļaušanu Eiropā”, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga*.

6. Pienācīga, integrēta un pastāvīga uz personu orientētu sabiedriskā atbalsta pakalpojumu sniegšana, piemēram, personīgā palīdzība, atbalstīti lēmumu pieņemšanas un atbalsta tīkli, ir būtiski, lai personas ar invaliditāti tiktu pilnībā iekļautas sabiedrībā un lai tiktu novērsta viņu izolācija un nošķirtība no sabiedrības. Ir vajadzīgi arī pasākumi, lai novērstu pastāvīgos šķēršļus, kas personām ar invaliditāti traucē vienlīdzīgi ar citiem piekļūt plašai sabiedrībai paredzētiem sabiedriskiem pakalpojumiem un objektiem, tostarp pieejamām un nenošķirtām dzīvesvietām, kas var izpausties dažādos veidos, sākot ar individuāliem mājokļiem un beidzot ar kopdzīves kārtību un dažādiem īres veidiem.
7. Ir ļoti svarīgi atbalstīt kvalitatīvu nodarbinātību un taisnīgus darba apstākļus aprūpes nozarē, lai uzlabotu aprūpes profesionalizāciju, sniegtu kvalitatīvus ilgtermiņa aprūpes pakalpojumus un novērstu prasmju vajadzības un darbaspēka trūkumu. Tajā pašā laikā, atzīstot arī sieviešu kā neformālo aprūpētāju nozīmīgo lomu, dalībvalstīm būtu labāk jāidentificē neprofesionālās aprūpētājas un viņas jāatbalsta aprūpes darbībās, izmantojot tādus pasākumus kā aprūpētāju tiesības uz atelpas brīdi un atbalsta pakalpojumus.
8. Centienus nodrošināt personu ar invaliditāti neatkarīgu dzīvi un iekļaušanu kavē šķēršļi piekļuvei sociālajiem un veselības aprūpes pakalpojumiem, agrīnajai pirmsskolas izglītībai un aprūpei, izglītībai un apmācībai, nodarbinātībai, kultūrai, sportam un brīvā laika aktivitātēm vienlīdzīgi ar citiem, tostarp šajās jomās pastāvošais pieejamības un saprātīgu pielāgojumu trūkums. Šā iemesla dēļ ir svarīgi nodrošināt, lai plašai sabiedrībai pieejamie sabiedriskie pakalpojumi un iespējas būtu vienlīdzīgi pieejami arī personām ar invaliditāti un atbilstu viņu vajadzībām. Kā uzsvērts *UNCRPD*, universālā dizaina principu piemērošana jaunu pakalpojumu un vides radīšanā veicina vienlīdzīgu piekļuvi visiem un mazina atkarību no vēlākiem pielāgojumiem.

9. Cenas ziņā pieejamām palīgtehnoloģijām un inovatīviem pieejamiem tehnoloģiskiem risinājumiem ir izšķiroša nozīme neatkarīgas dzīves nodrošināšanā, piemēram, izstrādājot un padarot pieejamas ierīces un programmatūru, kas atvieglo saziņu, mobilitāti un piekļuvi informācijai, nodrošinot aprūpi mājās un teleaprūpi personām ar invaliditāti, tostarp lauku un attālos apvidos. Turklāt informācijas un komunikācijas tehnoloģiju un pakalpojumu pieejamība, tostarp attīstot digitālās prasmes, ir priekšnoteikums, lai nodrošinātu, ka personas ar invaliditāti var izmantot savas tiesības, tostarp tiesības uz vārda brīvību, un var orientēties savā kopienā bez šķēršļiem viņu līdzdalībai sabiedrībā. Šajā nolūkā Eiropas Piekļūstamības akts, ko atbalsta ar *AccessibleEU* darbībām, palīdz Eiropas Savienībā uzlabot piekļūstamību.
10. Krīzes situācijas nesamērīgi ietekmē personas ar invaliditāti, bieži saasinot jau pastāvošo neaizsargātību un nevienlīdzību. Personas ar invaliditāti joprojām saskaras ar šķēršļiem, kas tām neļauj pilnībā izmantot ārkārtas reaģēšanas pasākumus un piekļūt tiem vienlīdzīgi ar citiem, un palīdzības izstrāde un sniegšana joprojām nav pietiekami pielāgota viņu vajadzībām. Šīs problēmas risināšana, tostarp izmantojot ārkārtas rīcības plānus, ir svarīga arī saistībā ar neatkarīgas dzīves nodrošināšanu.
11. Pasākumos, kuru mērķis ir veicināt neatkarīgu dzīvi, būtu jāņem vērā daudzveidīgie un savstarpēji pārklājošies diskriminācijas un nelabvēlīgās situācijas veidi, kas var ietekmēt personas ar invaliditāti. Jo īpaši sievietes, bērni un vecāka gadagājuma cilvēki ar invaliditāti bieži vien saskaras ar dažādiem šķēršļiem, situācijām un vajadzībām un ir pakļauti lielākam atstumtības riskam. Sievietēm un meitenēm ar invaliditāti bieži vien ir arī lielāks risks piedzīvot vardarbību, miesas bojājumus vai ļaunprātīgu izmantošanu, nevērīgu vai nolaidīgu attieksmi, sliktu izturēšanos vai ekspluatāciju. Tādēļ ir jāpievērš īpaša uzmanība tam, lai veicinātu viņu pilnīgu un vienlīdzīgu līdzdalību visās jomās un viņu tiesības dzīvot sabiedrībā vienlīdzīgi ar citiem, un jāievieš pielāgoti pasākumi, lai reaģētu uz viņu īpašajām vajadzībām.

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME AICINA DALĪBVALSTIS savas kompetences ietvaros un ņemot vērā valsts apstākļus:

12. Izstrādāt vai turpināt uzlabot pasākumus personu ar invaliditāti neatkarīgas dzīves veicināšanai attiecīgi saskaņā ar Personu ar invaliditāti tiesību stratēģiju 2021.–2030. gadam un tā, lai tiktu izpildīti pienākumi, kas noteikti *UNCRPD* un jo īpaši 19. pantā.
13. Politiku, stratēģiju un darbību sagatavošanā izmantot esošās zināšanas un paraugpraksi, ņemot vērā pieeju, kas atspoguļota Komisijas Norādījumos par neatkarīgu dzīvi, jo īpaši attiecībā uz ES finansējuma efektīvu izmantošanu, lai veicinātu personu ar invaliditāti neatkarīgu dzīvi, un attiecīgā gadījumā izmantot resursu centra *AccessibleEU* sniegto atbalstu.
14. Atbalstīt intervences pasākumus, lai personas ar invaliditāti varētu neatkarīgi dzīvot sabiedrībā, tostarp nodrošinot piekļūstamu, cenas ziņā pieejamu un nenošķirtu dzīves vietu pieejamību un atbalstu, kas nepieciešams neatkarīgai dzīvei, vienlaikus respektējot individuālo izvēli un ņemot vērā individuālos apstākļus un vajadzības.
15. Uzlabot apspriešanos ar personām ar invaliditāti un veicināt viņu aktīvu iesaisti visos līmeņos, tostarp ar to pārstāvības organizāciju starpniecību, tādu darbību un politikas izstrādē, īstenošanā un uzraudzībā, kas attiecas uz personām ar invaliditāti.

16. Veicināt piekļuvi personcentrētiem atbalsta pakalpojumiem un to pieejamību cenas ziņā, piemēram, personīgajai palīdzībai, palīgtechnoloģijām, pieejamām informācijas un komunikācijas tehnoloģijām un pakalpojumiem, atbalstītām lēmumu pieņemšanas un organizētām atbalsta sistēmām (piemēram, līdzbiedru atbalstam, neatkarīgas dzīves centriem un atbalstītiem dzīves apstākļiem).
17. Nodrošināt, ka plašai sabiedrībai pieejamie pakalpojumi ir pieejami, piekļūstami, cenas ziņā pieejami, iekļaujoši un pielāgojami arī personām ar invaliditāti un tiek sniegti koordinēti.
18. Nodrošināt apmācību pakalpojumu sniedzējiem, lai veicinātu uz personu vērstu atbalstu un pakalpojumu sniegšanu sabiedrībā, ar mērķi atbalstīt neatkarīgu dzīvi saskaņā ar *UNCRPD*.
19. Informēt personas ar invaliditāti, tostarp pašreiz aprūpes iestādēs dzīvojošos un viņu ģimenes locekļus, par viņu tiesībām, piešķirumiem un iespējām attiecībā uz dzīvesvietu un piedāvāt nepieciešamo atbalstu un norādījumus lēmumu pieņemšanas procesā, tostarp izmantojot individuālus plānus un lietu pārvaldību.
20. Vajadzības gadījumā palielināt cenas ziņā pieejamu, piekļūstamu, iekļaujošu, nenošķirtu un drošu dzīves vietu pieejamību kopienās, lai novērstu bezpajumtniecību un sliktus sadzīves apstākļus, kā arī lai atvieglotu neatkarīgu dzīvi.

AICINA EIROPAS KOMISIJU:

21. Attiecīgā gadījumā ņemot vērā Apvienoto Nāciju Organizācijas Personu ar invaliditāti tiesību komitejas noslēguma apsvērumus par Eiropas Savienības apvienoto otro un trešo periodisko ziņojumu, turpināt koncentrēties uz neatkarīgas dzīves veicināšanu un nodrošināšanu, kad tā nāk klajā ar iniciatīvām un darbībām kā daļu no Personu ar invaliditāti tiesību stratēģijas 2021.–2030. gadam otrās puses, un novērst visas atlikušās politikas nepilnības, vienlaikus pilnībā ievērojot subsidiaritātes un proporcionalitātes principus un sistēmu daudzveidību dalībvalstīs.

22. Iniciatīvu un darbību gatavošanas procesā apspriesties ar attiecīgajām ieinteresētajām personām un tās aktīvi iesaistīt, jo īpaši personas ar invaliditāti, izmantojot tās pārstāvošās organizācijas un Eiropas Invaliditātes platformu.
23. Izvērtēt palīgtehnoloģiju iekšējā tirgus darbību un vajadzību veikt turpmākus pasākumus attiecībā uz produktu atbilstību un sertifikāciju, lai uzlabotu piekļuvi palīgtehnoloģijām un atvieglotu to brīvu apriti.
24. Sadarbībā ar personu ar invaliditāti pārstāvības organizācijām veicināt un sekmēt spēju veidošanu, savstarpēju mācīšanos un labas prakses apmaiņu starp dalībvalstīm, lai stiprinātu izpratni par cilvēktiesību pieeju invaliditātes iekļaušanai, zināšanu bāzi tādās jomās kā pieejamība un neatkarīga dzīve, tostarp personīga palīdzība personām ar invaliditāti, un veidus, kā uzlabot darba apstākļus aprūpes nozarē un atbalstīt neformālos aprūpētājus un personīgos palīgus.
25. Uzlabot pēc dzimuma sadalītu datu pieejamību un, iesaistot Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūru (*FRA*), Eiropas Dzimumu līdztiesības institūtu (*EIGE*) un *Eurofound*, veikt analīzi par to personu ar invaliditāti situāciju, kuras visā Savienībā dzīvo dažādos dzīves apstākļos, tostarp attiecībā uz dzīves kvalitāti un iekļaušanu sabiedrībā un viņu relatīvajām izmaksām un ieguvumiem, – lai padziļinātu izpratni par šķēršļiem un panākumu faktoriem neatkarīgas dzīves nodrošināšanā, ņemot vērā individuālās izvēles, apstākļus un vajadzības.

26. Strādāt pie tā, lai saskaņā ar *UNCRPD* visās ES politikas jomās sistemātiski integrētu invaliditātes aspektu un attiecīgā gadījumā ietvertu invaliditāti iekļaujošus un piekļūstamības pasākumus galvenajās ES stratēģijās, piemēram, Eiropas sagatavotības savienības stratēģijā, turpmākajā rīcības plānā par Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanu, gaidāmajā Eiropas cenas ziņā pieejamu mājokļu plānā un turpmākajā ES nabadzības apkarošanas stratēģijā – un turpmāku atsevišķu augsta līmeņa ES dzimumu līdztiesības stratēģiju izstrādē laikposmam pēc 2025. gada, lai nodrošinātu, ka tie sniedz labumu personām ar invaliditāti, un ņemtu vērā nepieciešamību likvidēt šķēršļus un apkarot diskrimināciju, ar ko saskaras personas ar invaliditāti.
27. Izstrādāt visaptverošas pamatnostādnes par to, kā rīkoties ārkārtas situācijās, un kas ir pielāgotas visu veidu traucējumiem (tostarp fiziskiem, garīgiem, intelektuāliem vai sensorajiem), un par to, kā nodrošināt pieejamību un iekļaušanu, kā arī par neatliekamās palīdzības sniedzēju apmācību, lai atpazītu dažādus traucējumu veidus, un par to, kā attiecīgi rīkoties.
-

Atsauces

1. ES starpiestāžu dokumenti

Eiropas sociālo tiesību pīlārs

Eiropas Komisija: Ģenerālsēkretariāts, *Eiropas sociālo tiesību pīlārs*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2017. gads.

2. ES tiesību akti

Padomes Direktīva 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV L 303, 2.12.2000., 16.–22. lpp.).

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/2102 (2016. gada 26. oktobris) par publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un mobilo lietotņu piekļūstamību (OV L 327, 2.12.2016., 1.–15. lpp.).

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/882 (2019. gada 17. aprīlis) par produktu un pakalpojumu piekļūstamības prasībām (OV L 151, 7.6.2019., 70.–115. lpp.).

3. Eiropas Savienības Padome

Padomes Ieteikums (2022. gada 8. decembris) par piekļuvi cenas ziņā pieejamai un kvalitatīvai ilgtermiņa aprūpei, 2022/C 476/01 (ST/13948/2022/INIT) (OV C 476, 15.12.2022., 11. lpp.).

Padomes secinājumi par Personu ar invaliditāti tiesību stratēģiju 2021.–2030. gadam (9749/1/21 REV 1).

Padomes secinājumi par personu ar invaliditāti iekļaušanu darba tirgū (15134/22).

Padomes secinājumi par Eiropas Revīzijas palātas Īpašo ziņojumu Nr. 20/2023 “Atbalsts personām ar invaliditāti” (15575/23).

Padomes secinājumi par to, kā veicināt personu ar invaliditāti sociālo iekļaušanu, izmantojot nodarbinātību, saprātīgus pielāgojumus un rehabilitāciju (16543/24).

4. Eiropas Parlaments

ES Personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam – sasniegumi un perspektīvas, Pilsoņu tiesību un konstitucionālo jautājumu politikas departaments, Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts, PE 767.095, 2024. gada novembris.

5. Eiropas Komisija

Eiropas Komisijas paziņojums “Savienība, kurā valda līdztiesība: personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam”, COM(2021) 101 final).

Eiropas Komisija, “Norādījumi par personu ar invaliditāti neatkarīgu dzīvi un iekļaušanu sabiedrībā ES finansējuma kontekstā”, C(2024) 7897 final).

Eiropas Komisija: Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāts un Grammenos, S., *COVID-19 and persons with disabilities – Statistics on health, care, isolation and networking*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2021.

Eiropas Komisija: Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāts, *Report on access to essential services in the EU* – Komisijas dienestu darba dokuments, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2024.

6. Eurofound

Eurofound (2024), *Paths towards independent living and social inclusion in Europe*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga.

7. Apvienoto Nāciju Organizācija

Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām.

UNCRPD komitejas Vispārējais komentārs Nr. 5 (2017) par 19. pantu – tiesības dzīvot neatkarīgi un būt iekļautam sabiedrībā.

Noslēguma apsvērumi par Apvienoto Nāciju Organizācijas Personu ar invaliditāti tiesību komitejas apvienoto otro un trešo periodisko ziņojumu, CRPD/C/EU/CO/2–3.
